

Folkhälsopolicy för Vetlanda kommun

Dokumenttyp:	Policy
Beslutad av:	Kommunfullmäktige (2015-09-15 §)
Gäller för:	Alla kommunens verksamheter
Giltig fr.o.m.:	2015-09-15
Dokumentansvarig:	Folkhälsosamordnare, Högländets räddningstjänstförbund
Senast reviderad:	Klicka här för att ange datum. (nämnd §)
Senast granskad:	2015-05-18

Bakgrund

Folkhälsa är benämningen på befolkningens hälsotillstånd och omfattar både nivå och fördelning av hälsa¹. En god folkhälsa är viktig för både människors välbefinnande och för en hållbar samhällsutveckling.

Utgångspunkten för folkhälsopolicy för Vetlanda kommun är det nationella folkhälsomålet och dess målområden², Sveriges kommuner och landstings nationella rekommendationer för en jämlik hälsa³, samt Region Jönköpings läns strategi för en jämlik hälsa⁴.

Folkhälsopolicy för Vetlanda kommun tar avstamp i kommunfullmäktiges vision:

”Vetlanda- här växer människor och företag”.

En god och jämlik hälsa hos kommunbefolkningen skapar positiva förutsättningar för att kommunfullmäktiges fastställda mål ska uppnås. Individens hälsa påverkas och påverkas av barnomsorg och skola, boendemiljön, samhällsplanering och näringsliv, vård, omsorg och stöd, kultur och fritid samt av miljön.

Genom politiska och verksamhetsnära beslut kan Vetlanda kommun skapa goda livsvillkor och en jämlik hälsa för alla kommunens invånare.

¹ U. Janlert. *Folkhälsovetenskapligt lexikon*. Natur och kultur, 2000.

² Regeringens proposition. (2007/08:110). *En förnyad folkhälsopolitik*.

³ Sveriges kommuner och landsting. *Gör jämlikt- gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa*. Stockholm, 2013.

⁴ Region Jönköpings län. *Tillsammans för en jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län*. Jönköping, 2015.

Syfte

Folkhälsopolicyn är ett vägledande tvärpolitiskt styrdokument för kommunfullmäktige, samtliga nämnder, förvaltningar och bolag samt Högländets räddningstjänstförbund. Syftet med policyn är att skapa en tydlig riktning för folkhälsoarbetet i Vetlanda kommun. Policyn är styrande för de hälsofrämjande och förebyggande insatser som kräver samordning av flera olika verksamheter, som görs utöver verksamheternas kärnupdrag och som kan fordra gemensam finansiering.

Övergripande mål

Målet är att skapa en god och jämlik hälsa hos hela befolkningen i Vetlanda kommun.

Prioriterade områden

Följande områden prioriteras i det lokala folkhälsoarbetet och har tagits fram med hänsyn till lokala behov samt nationella och länsövergripande strategier för att uppnå en jämlik hälsa^{5, 6, 7}.

Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för att människor ska må bra. När brist på inflytande och möjlighet att påverka de egna livsvillkoren och utvecklingen av samhället uppstår får det negativa konsekvenser för hälsan. Demokratisk delaktighet, socialt och kulturellt deltagande, praktiskt stöd i vardagen, hög inkludering och tillit är några exempel på hälsofrämjande aspekter inom området delaktighet och inflytande.

Ekonomiska och sociala förutsättningar

Att ha goda ekonomiska och sociala förutsättningar påverkar individens möjligheter till ett gott hälsotillstånd. Ekonomisk stress och social otrygghet orsakar i sin tur negativa konsekvenser på både den psykiska och fysiska hälsan. Exempel på sociala och ekonomiska förutsättningar som påverkar hälsan är utbildning och arbete, ekonomiska villkor, familjesituation och boendemiljö.

⁵ Regeringens proposition. (2007/08:110). *En förnyad folkhälsopolitik*

⁶ Sveriges kommuner och landsting. *Gör jämlikt- gör skillnad! Samling för social hållbarhet minskar skillnader i hälsa*. Stockholm, 2013.

⁷ Region Jönköpings län. *Tillsammans för en jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län*. Jönköping, 2015.

Barns och ungas uppväxtvillkor

Positiva förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för att individen ska behålla en god psykisk och fysisk hälsa under hela livet och kunna uppnå sin fulla potential. Insatser för att främja hälsa och förebygga ohälsa bland barn och unga är därför en god investering. Exempel på faktorer som påverkar barns och ungas hälsa är skol-, förskole- och hemmiljö, goda relationer med föräldrar och andra vuxna samt en meningsfull fritid.

Äldres hälsa

Många äldre personers fysiska, sociala och psykiska hälsa kan förbättras så att de kan vara en aktiv del i samhället och åtnjuta ett självständigt liv med god livskvalitet så länge som möjligt. Att investera i ett hälsosamt åldrande genom insatser som främjar och bevarar hälsan ökar även tillgången på arbetskraft och risken minskar att människor förtidspensioneras.

Hälsofrämjande och hållbara miljöer och samhällen

Bostads-, boende- och närmiljön påverkar människors hälsa i hög grad. En grundförutsättning för en god hälsa är tillgången till rent vatten och avlopp, bostäder som möter människors behov samt en tillgänglig samhällsservice. Närmiljöns utformning påverkar också beteenden såsom fysisk aktivitet, utevistelse, barns lek och den upplevda tryggheten.

ANDT (Alkohol, narkotika, dopning och tobak)

Alkohol, narkotika, dopning och tobak bidrar till ett stort antal skador och en stor del av sjukdomsburden i Sverige. Att begränsa skadorna av alkohol, narkotika, dopning och tobak är därför en viktig faktor för att öka folkhälsan och välfärden i vårt samhälle. Det nationella målet för ANDT-området är: "ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol, minskat tobaksbruk samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande⁸".

Ansvar

Kommunens uppgift är att arbeta strukturerat och långsiktigt för att uppnå det övergripande målet för folkhälsa samt de prioriterade områdena. Kommunen tar sitt ansvar för folkhälsan genom att integrera folkhälsoarbetet i politiska beslut

⁸ Regeringens proposition. (2010/11:47). *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken.*

och i ordinarie styrning och ledning i den egna organisationen, samt genom att skapa samverkansmöjligheter där aktörer tillsammans kan ta sitt ansvar. Folkhälsoarbetet utgår ifrån ett hälsofrämjande och behovsanpassat perspektiv, stödjer sig på evidens och beprövad kunskap, samt beaktar hälsoekonomiska aspekter vid prioritering, planering och genomförande.

Planering och uppföljning

Vart fjärde år tas ett handlingsprogram för folkhälsa fram där folkhälsopolicyns övergripande mål, prioriterade områden och målgrupper konkretiseras. Handlingsprogrammet följs upp årligen i ett folkhälsobokslut och återkopplas till kommunfullmäktige.

Samverkan

Kommunens folkhälsoarbete sker i samverkan med Region Jönköpings län. Viktiga samarbetspartners är föreningar och frivilligorganisationer, näringsliv samt kommunens invånare.

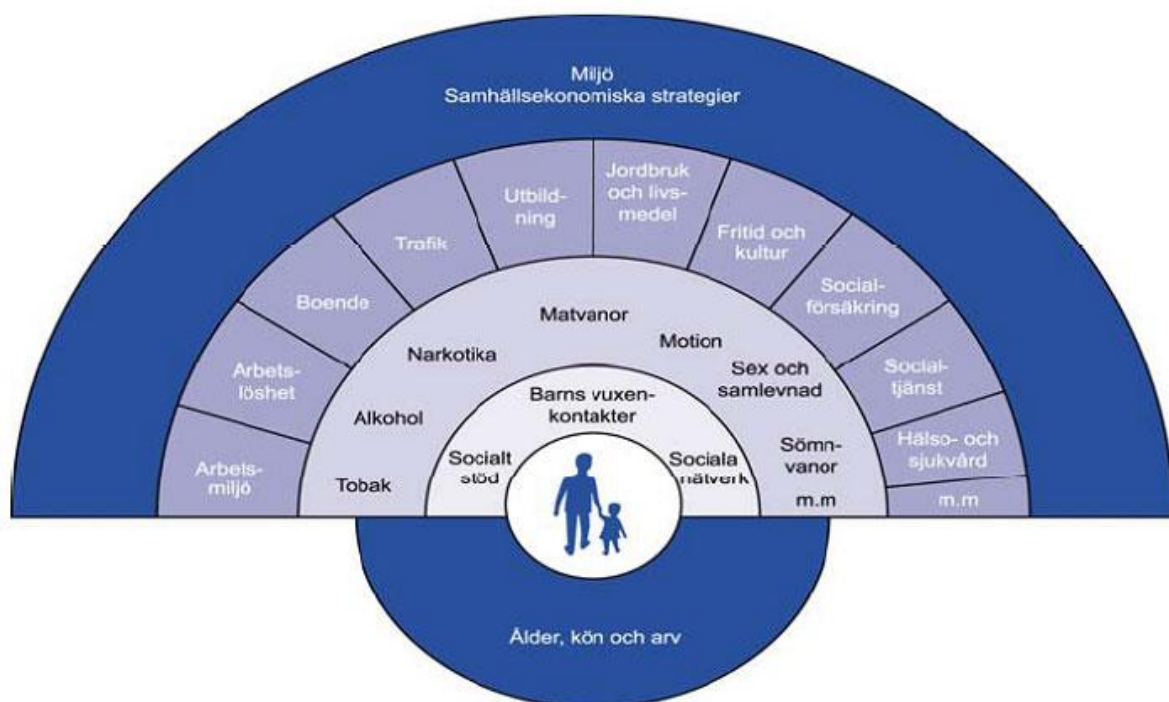
Bilaga 1.

Begreppsförteckning

Folkhälsa

Folkhälsa är benämningen på befolkningens hälsotillstånd, det vill säga nivå och fördelning av hälsan hos en population⁹.

Ett antal faktorer påverkar hälsan hos en befolkning och dessa beskrivs ofta genom modellen *hälsans bestämningsfaktorer*¹⁰.

En individs ålder, kön och arv har stor betydelse för hälsa, men går inte att påverka. Närmst individen finns socialt stöd, barns vuxenkontakter och sociala nätverk. Inom nästa nivå skildras livsstilsfaktorerna, alltså användning av alkohol, narkotika och tobak, mat- och motionsvanor m.m. Modellens tredje nivå beskriver förutsättningar såsom arbets- och boendemiljö, trafik, utbildning och arbete, kultur och fritid, samt hälso-, sjukvårds- och socialförsäkringssystem. Modellens fjärde nivå pekar på miljöns och samhällsekonomiska strategiers påverkan på individens hälsa. De bestämningsfaktorer som ligger nära individen

⁹ U. Janlert. *Folkhälsovetenskapligt lexikon*. Natur och kultur, 2000.

¹⁰ M. Whitehead, G. Dahlgren. *Policies and strategies to promote social equity in health*. Stockholm, 1991.

är mer påverkbara för den enskilda människan, medan de faktorer som ligger längre ifrån individen i större grad påverkas av hur vi organiserat vårt samhälle och vår samhällsservice.

Folkhälsoarbete

Folkhälsoarbete är planerade och systematiska insatser som främjar hälsan och förebygger sjukdom genom att påverka faktorer och förhållanden som bidrar till en positiv hälsoutveckling på befolkningsnivå¹¹.

Hållbar utveckling

Det hållbara samhället är ett samhälle där ekonomisk utveckling, social välfärd och social sammanhållning förenas med en god miljö; ett samhälle som kan tillfredsställa sina aktuella behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov¹². Befolkningens hälsoutveckling är central för både människors välbefinnande och för att uppnå en hållbar samhällsutveckling¹³.

Hälsa

Hälsa kan definieras på många olika sätt. Ofta beskrivs hälsa som ett tillstånd av psykiskt, fysiskt och socialt välbefinnande¹⁴ som tillsammans med tillräckliga resurser skapar förutsättningar för individen att klara av vardagens krav och förverkliga personliga mål¹⁵.

Hälsofrämjande arbete

Hälsofrämjande arbete kan innefatta alla insatser som syftar till att främja hälsa och hantera sjukdom. Hälsofrämjande arbete tar utgångspunkt i de grundläggande orsakerna till ohälsa, varför politiken och dess genomförande är viktiga arbetsområden. I en av de äldsta och mest etablerade definitionerna beskriver WHO detta som:

”Hälsofrämjande arbete är den process som ger människor möjligheter att öka kontrollen över sin hälsa och förbättra den. För att nå ett tillstånd av fullständig fysisk, mentalt och socialt välbefinnande måste individen eller gruppen kunna identifiera sina strävanden och bli medvetna om dem, tillfredsställa sina behov

¹¹ Folkhälsomyndigheten. *Hållbar utveckling*, 2013. Tillgänglig: <http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/livsmiljo/hallbar-utveckling/> (hämtad 21 07 2014)

¹² Regeringskansliet. *En svensk strategi för hållbar utveckling- ekonomisk, social och miljömässig*. Revidering 2004. Skr. 2003/04:129, 2004.

¹³ Folkhälsomyndigheten. *Hållbar utveckling*, 2013.

¹⁴ L. Nordenfelt. *Livskvalitet och hälsa: teori och kritik*. Almqvist & Wiksell, 1991.

¹⁵ World Health Organization. *WHO definition of Health*, 2003, Tillgänglig: <http://www.who.int/about/definition/en/print.html> (hämtad 2014-04-23)

och förändra eller bemästra miljön. Hälsa skall därför ses som en resurs i vardagslivet och inte som målet i tillvaron.”¹⁶

Jämlig hälsa

Jämlig hälsa kan definieras som: ”... avsaknaden av systematiska och potentiellt påverkbara skillnader i en eller flera av hälsans aspekter som finns mellan olika befolkningar eller befolkningsgrupper, definierade socialt, ekonomiskt, geografiskt eller efter kön”¹⁷.

Med detta menas att alla ska ha samma möjligheter till ett hälsosamt liv oberoende av vem man är, vart man kommer ifrån eller vilka sociala och ekonomiska förutsättningar man har. Ett ojämlikt samhälle skapar stress och försvårar för människor att utöva kontroll över sina liv, att uppfatta tillvaron som förutsägbar och erbjuder dåliga förutsättningar för samhörighet. Alla i samhället ska ha möjlighet att förbättra sin hälsa, men en jämlig hälsa innebär inte en försämring hos dem som redan har en god hälsa¹⁸.

¹⁶ Landstinget Sörmland. *Folkhälsa: Definitioner*, 2014. Tillgänglig: <http://www.landstingetsormland.se/Paverka-sjalv/Folkhalsa/Definitioner-och-begrepp/> (hämtad 2014-09-09)

¹⁷ Landstinget Sörmland, *Folkhälsa: Definitioner*, 2014.

¹⁸ Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin. *Varför ska vi minska skillnader i hälsa?* Stockholms läns landsting, 2012.